

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 4 (6)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

4

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Юлдашев Ш.Г. Конвергенция и поляризация развитых и развивающихся стран в эпоху развития искусственного интеллекта.....	8
Mamatov B.S. Foreign investment is an important factor of economic growth.....	15
Raximova K.N. Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya kompaniyasining rivojlanish tendensiyasi.....	22
Karimov Sh.X. Turizmni barqaror rivojlantirishda hududiy boshqaruv omillarining ahamiyati.....	26
Raximov D.Sh. To‘qimachilik sanoatida diversifikatsiya darajasi va iqtisodiy samaradorlik ko‘rsatkichlari tahlili.....	30
Rashidova K. Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing faoliyati samaradorligini oshirish.....	32
Хакимов Д.Р. Процессы, возможности и ограничения экономической интеграции между Республикой Узбекистан и Китайской Народной Республикой.....	37
Olimjanova Sh.O., Eshonqulov I.N. O‘zbekistonda agrar munosabatlarni takomillashtirishda resurs tejankor texnologiyalarni joriy etish masalalari.....	42
Valikulov Sh.Z. O‘zbekistonda neft-gaz sanoatiga investitsiyalarni jalb qilishning institutsional muammolari va yechimlari.....	48
Ganieva L.S. Bojxona xizmatlari samaradorligini oshirishning nazariy asoslari.....	52
Axrorova N.U. Turizm xizmatlaridan tajriba iqtisodiyotiga o‘tish: evolyutsion tahlil.....	56
Kamilova A.N. Sanoat ishlab chiqarish korxonasida mehnatni normalashtirish menejmentini tashkil etish va takomillashtirish yo‘llari.....	61
Umurzakova Z.S. Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanishni takomillashtirish chora-tadbirlari.....	66
Abdiyeva D.K. Priority directions for improving the national logistics policy in Uzbekistan.....	69
Xalimova N.J. Kreativ turizm: nazariy asoslar va ta’riflar qiyosiy tahlili.....	74
Maxramova N.Y. Strategik menejmentda qadriyatlar zanjiri: raqobatbardoshlikni oshirishning konseptual asoslari.....	78
Zaxirova G., Shavkatova N.O’. O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish masalalari.....	82
Maxmudov H., Muxtarova G., Maxmudov H. Ekologik muommolar va ularning mamlakat iqtisodiyotga ta’siri.....	86
Umurzakova M.N., Gulahmadov Sh.A. Davlat ichki va tashqi qarzlarning ijobiy va salbiy jihatlar tahlili.....	89
Xasanov I.M. O‘zbekistonda mulkchilik munosabatlarining transformatsiyasi: tadbirkorlikni rivojlantirish omili sifatida.....	94
Abdullayev M.G’. Personalni boshqarish tizimining ilmiy-nazariy asoslari va uning korxona samaradorligiga ta’siri.....	101
Адилов Б.Б., Абдуллаева М.К. Ўзбекистонда саноат корхоналарини ривожлантириш, тенденциялари.....	105
Абдуғаниев Ё.Ж. Яшил иктисодиёт - баркарор ривожланиш мақсадларининг янги парадигмаси сифатида.....	112
Xusanboyeva T.M. Talabalarning iqtisodiy tafakkurini shakllantirishda to‘garaklarning o‘rni va ahamiyati.....	116
Xashimova S.N. O‘zbekiston milliy yashil taksonomiyasi mohiyati va ahamiyati.....	120
Mitillayev I.T. Tijorat banklarida kredit risklarini baholashda zamonaviy scoring modellari va ularning samaradorligini oshirish yo‘llari.....	124
Бобоқулова М.Ғ. Инвестиция муҳити ва Ўзбекистондаги инвестиция жараёнларининг динамикаси.....	127
Bekberganova M.R. “O‘zbekistonda sug‘urta kompaniyalari tushumlarining ekonometrik tahlili”.....	134
Рахимова М.Ш. Модернизация системы социальной защиты.....	138
Oqboyev A.R. Tadbirkorlik subyektlari eksport salohiyatini xalqaro standartlar asosida oshirish yo‘llari....	142
Djumanova R.F. Aholi turmush sifatini baholashning metodologik yondoshuvlari.....	147
Mamatov B.S., Umurzakova M.N. Davlat tibbiy sug‘urta tizimida bepul xizmatlar, reimbursasiya va foydalanish shartlari.....	154
Ешимбетов У.Х. Қишлоқ хўжалигини худудий ташкил этиш ва ихтисослаштиришнинг илмий асослари.....	158
Xodjaeva F.K. Sanoat ishlab chiqarishini tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish....	167
Yusupova M. Hududlarda ayollar va yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda institutsional qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	171
Abduxalilov B.Z. O‘zbekistonda IT provayderlar xizmatlari raqobatbardoshligini oshirish: huquqiy va institutsional asoslar.....	175
Abdisamatov A.A. Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	178

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

Abdusalomov I.J. Korxonalarda chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va uning moliyaviy natijalarga ta'siri.....	182
Amirov L.F., Sokhibjonova S.S. Directions for increasing agricultural product exports in the context of a green economy.....	185
Boltaxo'jayeva I.O'. Ways to improve the enterprise management system based on modern management models.....	191
Dehqonov U.M., Sativaldiyeva G. Korxonalarda bo'nak to'lovlari hisobining moliyaviy hisobotga ta'siri va ularni optimallashtirish bo'yicha tahliliy yondashuvlar.....	195
Isoqova M.A. O'zbekistonda yashil energiyadan foydalangan holda kichik biznesni rivojlantirishning institutsional va moliyaviy mexanizmlari.....	199
Mamadaliyev B., Teshaboyev J. Korxonalarda mehnatga haq to'lash hisobini avtomatlashtirish va audit samaradorligini oshirish yo'llari.....	202
Poziljonov M., Teshaboyev X. Davlat muassasalarida asosiy vositalarning hisobini takomillashtirish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish.....	206
Rustamova F.A. Qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning roli.....	209
Tursunboyev Q.O. Transport xizmatlari ko'rsatish sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning xorijiy tajribalari.....	213
Umarov T.S. Hududlarda qurilish korxonalarini faoliyatini samarali tashkil etishni ekonometrik modellash va prognozlash.....	216
Xo'jaliyev A.O., Avilov N. Moliyaviy natijalar hisobi va auditda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	220
Xomidov T.T., Arziboyeva R.S. Bank aktivlarining tarkibi va ularni boshqarish omillari.....	223
Xusainov M. Sanoat korxonalarida mahsulot tannaxsini kalkulyatsiya qilish tizimini takomillashtirishning metodologik asoslari va audit mexanizmlarini rivojlantirish.....	227
Begaliyeva M.A., Egamshukurova N.R. Jahon savdo tizimi va milliy iqtisodiyot uchun uning ahamiyati..	231
Gulimboyev S.I. Korxonalarda moliyaviy resurslar taqsimotining zamonaviy usullari.....	235
Ibodov J.Q. Moliyaviy tizimning xizmatlar sohalari va bo'g'inlari.....	239
Jumabayeva K.B. Xalqaro pensiya tizimi modellari va ularning mintaqaviy tamoyillari.....	243
Khusanova Z.R., Yo'ldasheva Z.U. Global trends in the development of international tourism services....	249
Sadullayev M.D. Sanoat korxonalari innovatsion faoliyatini boshqarish.....	252
Tilabov N.T. Davlat qarz siyosatini samarali boshqarish strategiyasini takomillashtirish.....	256
Toshtemirov Y.N. O'zbekistonda logistik faoliyatni rivojlantirishning hozirgi darajasi.....	264
Toshtemirova Z.M. Mahalla institutining iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi strategik ahamiyati.....	268
Uralov E.O. Surxondaryo viloyati xududida sanoatni shakllanishi va rivojlanishi.....	273
Xursanova F.Sh. Budjetlararo munosabatlarning iqtisodiy mazmuni.....	278
Yuldasheva G.A. Investitsion qarorlarni kabul qilishda moliyaviy tahlilning ahamiyati va roli	282
Абдуллаева Р. Тadbirkorlikning zamonaviy kuryentlari.....	287
Юлдашев А. Фаргона вилояти маҳаллаларида инвестиция фаоллигини оширишнинг институционал асослари	292
Abdumalikova Z., Razakova B.S. O'zbekiston sug'urta bozorini moliyaviy texnologiyalar (insurtech) asosida rivojlantirish: imkoniyatlar va yo'nalishlar.....	294
Azimov B.F. Milliy innovatsion tizimni boshqarishda tashkiliy-institutsional va moliyaviy-iqtisodiy mexanizmlarning roli.....	300
Begaliyeva M.A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim tizimida sifat menejmentini samarali joriy etishning ahamiyati.....	304
Dawletmuratov A.M. Xizmatlar bozorini rivojlantirish orqali bandlikni oshirish va daromadlarni ko'paytirish mexanizmlari.....	308
Karimova L.S., Jabborov A.A. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot: holati, muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	313
Maxmudov F.U. Oliy ta'lim muassasalarida moslashuvchan marketing strategiyalarini ishlab chiqish mexanizmlari.....	319
Navruz-zoda L.B. Kichik biznes subyektlarining kadrlar salohiyati va bilim infratuzilmasiga bo'lgan talablari: Buxoro viloyati misolida.....	323
Nishonboyev D.E., Abdumalikov S.T. Chorvachilik tarmog'ini innovatsion boshqaruv asosida rivojlantirish istiqbollari.....	327

Nurmirezayeva N.R. Valyuta kursi o‘zgarishining eksport-importga ta’siri: O‘zbekiston misolida amaliy baholash.....	331
Rahimov A.M. Hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishda qayta ishlash sanoatini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini takomillashtirish.....	335
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini baholashning xalqaro tajribasi va uni joriy etish.....	339
Ravshanova M.M. Hududiy iqtisodiy salohiyatni baholashda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish va ularning elektron tijorat tizimidagi o‘rni.....	343
Ro‘ziboyeva M. O‘zbekistonda ishchi kuchi migratsiyasi va iqtisodiy o‘sish darajasining o‘zgarish dinamikasi.....	347
Saidova F.K., O‘rozov Sh. Korporativ ijtimoiy mas’uliyat (CSR) va yashil iqtisodiyot: logistika sektorida boshqaruv strategiyalari.....	350
Sultonov S.N. Hududlarda klasterlarini investitsion - innovatsion rivojlantirish istiqbollari (Qashqadaryo viloyati misolida).....	354
Sultonova D.U. Korxona iqtisodiyotida resurslarni boshqarishning raqamli-integratsiyalashgan modelini takomillashtirish.....	358
To‘raxojayev H.H., Hoshimov P.Z. Islomiy banklarning ishlash tamoyili va islom moliya tizimining O‘zbekiston iqtisodiyotiga tadbiqu.....	362
Tursunova N.U. Bridging the innovation gap: development-focused entrepreneurship support and international intermediaries.....	368
Акрамова Г.А. «Роль женщин-ученых в совершенствовании механизмов коммерциализации ремесленных услуг Узбекистана в условиях цифровой экономики».....	374
Болтаев Ж.А. Трансформация банковского сектора в условиях цифровизации мировой экономики..	379
Жунайдуллаев М.А. Жанубий Кореяда рақамли таълим технологиялари орқали индивидуал спортчиларини тайёрлаш тизимини бошқаришнинг миллий хусусиятлари.....	384
Митрушова М.Л. Интеллектуальный капитал как ключевой фактор инновационного развития предприятия.....	388
Муродов О.У. Барқарор ривожланиш тушунчаси ва унинг иқтисодий, ижтимоий ҳамда экологик мезонлари.....	392
Саидова Г., Ибрагимова К., Қурбонов А. Рақамли трансформация шароитида енгил саноат корхоналари маҳсулотларининг халқаро рақобатбардошлигини ошириш стратегиялари.....	396
Sarkarov S.Z. O‘zbekistonda qurilish sohasining texnologik bisqichlar kesimida rivojlanishi.....	401
Minojiddinova N.M. Aksiyadorlik jamiyati korxonalarida xodimlarni samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish istiqbollari.....	406
Ruzmetova I.Y. Xorazm viloyati iqtisodiyotida kichik biznesning o‘rni.....	410
Qudratov D., Ismoilov A. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning tarmoqlar rivojidadagi o‘rni.....	414
Qodirov H.D. Soliq ma’muriyatchiligini takomillashtirish orqali davlat byudjeti daromadlarini barqaror oshirish yo‘llari.....	417
Kinjayev K.N. Banklarda kreditlar tasnifini yaxshilash orqali rentabellikni ta’minlash yo‘llari.....	421
Макушина А.Ю. Государственная поддержка экспортного потенциала субъектов малого предпринимательства в Республике Узбекистан.....	424
Rejapov X.X., Oxunjonova K.K. Ixtisoslashtirilgan savdo majmualarini moliyaviy resurslarini shakllantirish va ishlatish yo‘nalishlari – Bek Baraka savdo majmuasi misolida.....	430
Махкамова Н.С. Роль государственно-частных партнерств (ГЧП) в продвижении устойчивого развития	434
Avilov N., Muhammadova G. Korxonalarda materiallar harakatining auditi va iqtisodiy tahlili.....	441
Abdullayeva R.G., Raxmonova I.S. O‘zbekiston qishloq hududlarida bandlikni ta’minlash holati va rivojlanish tendensiyalari.....	444
Yusupova M.B. Ustama ishlab chiqarish xarajatlarini taqsimlashning ABC usuli.....	447
Toshpo‘latov M.A. Ta’lim loyihalarida moliyaviy mablag‘lardan samarali foydalanishning xususiyatlari...	452
Hamidova Sh., Ahmadaliyeva H. Kapital qo‘yilmalarning samaradorlik tahlili.....	458
Хамракулов С.М. Собственный капитал в функционировании экономических субъектов Республики Узбекистан.....	461
Zayavitdinova N.M. Raqamli platformalar asosida xizmat ko‘rsatish korxonalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	465
Turg‘unov T.S. O‘zbekistonda aholi turmush darajasini statistik taxlil qilishning ahamiyati.....	469
Ботирова З.Қ. Рақамли иқтисодиёт шароитида даромадларни бошқаришнинг хусусиятлари....	475
Бегимова Н.К. Меҳнат бозорида гендер тафовутларининг келиб чиқиш сабаблари.....	481

7. Khanal S.S. Exploring Post-Epidemic Marketing Strategies in Higher Education: A Synthesis of Recent Research and Implications // *Orchid Insights: A Multidisciplinary Journal of Orchid College*. – 2025. – Vol. 1, No. 1. – P. 42–47.
8. Moses P.S. Leveraging Complexity Science to Promote Learning Analytics Adoption in Higher Education: An Embedded Case Study. Ph.D. Dissertation, University of Maryland, College Park, 2024.
9. Othman N.H.N., Awang N., Salleh M., Ambak A., Alwi A., Ibrahim W.N.W. Optimizing Digital Promotion Strategies in Higher Education: A Theoretical Review and Framework // *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. – 2025. – Vol. 15, No. 7. – P. 1607–1621.
10. Stevenson K., D'Eon M., Headrick L., Gäre B.A. A Complex Adaptive Systems Approach to Health Professions Education Transformation // *Journal of Medical Education and Curricular Development*. – 2025. – Vol. 12.
11. Widyatmoko W., Rahayuningtyas T.E., Prasajo A. Consumer Decision Making and Marketing Techniques: New Insights into Higher Education in the Digital Era // *Proceeding of the International Conference on Management, Entrepreneurship, and Business*. – 2024. – Vol. 1, No. 2. – P. 40–51.
12. Jilin University Researchers. From External Intervention to Endogenous Growth: A CAS-Based Analysis of Poverty Alleviation Mechanism with University Participation in Rural Collective Entrepreneurship // *Systems*. – 2025. – Vol. 13, No. 12.

UDK: 334.722:331.108(575.14)

**KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING KADRLAR SALOHİYATI VA BILIM
INFRATUZILMASIGA BO‘LGAN TALABLARI: BUXORO VILOYATI MISOLIDA**

**SMALL BUSINESSES' REQUIREMENTS FOR PERSONNEL COMPETENCE AND
EDUCATIONAL INFRASTRUCTURE: THE EXAMPLE OF BUKHARA REGION**

**ТРЕБОВАНИЯ МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ К КВАЛИФИКАЦИИ ПЕРСОНАЛА И
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЕ: ПРИМЕР БУХАРСКОГО РЕГИОНА**

Navruz-zoda Layli Baxtiyorovna

Buxoro davlat universiteti Marketing va menejment kafedrası i.f.f.d. dotsenti,

Annotatsiya

Maqolada, Buxoro viloyatida kichik biznes subyektlarining malakali kadrlarga bo‘lgan bilim-infratuzilma talab va ehtiyojlari tahlili amalga oshirilgan. Bu bilan birga viloyatda kichik biznes subyektlarining malakali kadrlarga bo‘lgan bilim-infratuzilma talabi sektorlar kesimida o‘rganilib, kadrlar yetishmovchiligi xaritasi tuzilgan. Buxoro viloyatida kichik biznes subyektlarining malakali kadrlarga bo‘lgan bilim-infratuzilma talabi va ehtiyojlarini foyda hamda sof foyda ko‘rsatkichlari bo‘yicha tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: kichik biznes, kadrlar salohiyati, kichik biznes subyektlari, bilim infratuzilmasi, Buxoro, ilmiy kadr, ta‘lim, malakali kadr, talab.

В статье проведён анализ потребностей субъектов малого бизнеса Бухарской области в квалифицированных кадрах и соответствующей образовательной инфраструктуре. Вместе с тем, потребность субъектов малого бизнеса региона в квалифицированных кадрах и образовательной инфраструктуре изучена в разрезе отраслей, а также составлена карта дефицита кадров. Потребности субъектов малого бизнеса Бухарской области в

квалифицированных кадрах и образовательной инфраструктуре проанализированы на основе показателей прибыли и чистой прибыли.

Ключевые слова: малый бизнес, кадровый потенциал, субъекты малого бизнеса, образовательная инфраструктура, Бухара, научные кадры, образование, квалифицированные кадры, спрос.

The article analyzes the demand and needs of small business entities in the Bukhara region for qualified personnel and knowledge infrastructure. In addition, the demand for qualified personnel and knowledge infrastructure among small business entities in the region is examined by sectors, and a map of workforce shortages has been developed. The demand and needs of small business entities in the Bukhara region for qualified personnel and knowledge infrastructure are also analyzed based on profit and net profit indicators.

Keywords: small business, human resources capacity, small business entities, knowledge infrastructure, Bukhara, scientific personnel, education, qualified personnel, demand.

Buxoro shahri Sharqning yirik ilm-ma’rifat maskanlaridan biri sifatida qadimdan malakali kadrlar tayyorlash jarayonida muhim o‘rin egallab kelgan. IX–XII asrlarda Buxoro “Sharqning Quddusi” deb atalib, unda yuzlab madrasa va kutubxonalar faoliyat yuritgan. Shu davrdayoq ilmiy kadrlar – faqihlar, tabiblar, mutafakkirlar, muhandis va ustalar tayyorlash tizimi shakllangan bo‘lib, bu jarayon hududdagi intellektual salohiyatni barqaror ta’minlangan.

Buxoro o‘zining geografik joylashuvi va Buyuk Ipak yo‘lidagi markaziy mavqeyi sababli malakali kadrlar talabini uzluksiz sezib kelgan. Savdo, hunarmandchilik, dehqonchilik va diniy-ilmiy hayotda yuqori malakaga ega shaxslar doimo zarur bo‘lgan. Shu bois ta’lim-infratuzilma tizimi faqatgina nazariy bilim berib qolmay, balki amaliyot bilan uzviy bog‘liq shaklda rivojlangan.

Buxoro viloyatida sanoat, qishloq xo‘jaligi, xizmat ko‘rsatish va turizm tarmoqlarining jadal rivojlanishi natijasida mehnat bozorida yuqori malakali kadrlar zaxirasiga bo‘lgan talab keskin oshmoqda. Bu jarayonda bilim-infratuzilmani baholashda sun‘iy intellekt (SI) texnologiyalaridan foydalanish hududda mavjud kadrlar salohiyati, kasbiy kompetensiyalar darajasi, o‘quv muassasalari sifati va real sektor ehtiyojlari o‘rtasidagi tafovutni tez va aniq aniqlashga yordam beradigan raqamli mexanizm sifatida namoyon bo‘ladi.

SI asosidagi tahlil mavjud kadrlar malakasi bilan kelajakdagi iqtisodiy rivojlanish uchun zarur bo‘lgan ko‘nikmalar o‘rtasidagi mutanosiblikni hisoblaydi, prognozlar beradi, kadrlar “eskirishi” (skill obsolescence) xavfini aniqlaydi va viloyat iqtisodiyotining sektorlar bo‘yicha kadrlar xaritasini yaratadi.

Buxoro viloyatida kichik biznes subyektlarining malakali kadrlarga bo‘lgan bilim-infratuzilma talabi sektorlar kesimida tahlil qilinganda, iqtisodiy faollik darajasi va foyda dinamikasiga mutanosib ravishda sektorlar bo‘yicha turlicha, lekin umumiy jihatdan keskin oshib borayotgan ehtiyoj kuzatiladi. Sanoat tarmog‘ida ikki yil davomida zarar qayd etilgani texnologik jarayonlarni boshqarish, sifat nazorati, energetika tizimlari, ishlab chiqarishni raqamlashtirish bo‘yicha muhandislik va texnik kompetensiyalarning yetishmasligini ko‘rsatib, bu sohada Industry 4.0 ko‘nikmalari, muhandislik laboratoriyalari va dual ta’lim infratuzilmasiga talabni kuchaytiradi. Savdo sektori esa keskin o‘sish sur‘atlari bilan ajralib turib, raqamli savdo, marketing, logistika, mijozlar bilan ishlash va CRM tizimlariga ega mutaxassislarga ehtiyojni oshirmoqda. Qurilish yo‘nalishida o‘sish barqaror davom etayotgani qurilish muhandislari, smetachilar, loyiha boshqaruvchilari, BIM texnologiyalari bo‘yicha kadrlar yetishmovchiligini yaqqol ko‘rsatadi. Umuman olganda, kichik biznesning sektorlar bo‘yicha kengayib borayotgan faolligi raqamli, texnik, boshqaruv va innovatsion ko‘nikmalarni rivojlantiruvchi bilim-infratuzilma tizimini tubdan kuchaytirish zarurligini ko‘rsatmoqda (1-jadval).

Buxoro viloyatida kichik biznes subyektlarining malakali kadrlarga bo‘lgan bilim-infratuzilma talab va ehtiyojlari sektorlar kesimida kadrlar yetishmovchiligi xaritasi

Sektor	Iqtisodiy holat (2023–2024)	Kadrlar yetishmovchiligi	Zarur kadrlar	Bilim-infratuzilma ehtiyojlari
Qishloq, o‘rmon va baliqchilik	Foyda bor, ammo kamayish	O‘rta–yuqori	Agrotexnolog, agronom, logist, qayta ishlash texnologlari	Agrotexnika markazlari, agro-logistika o‘quv modullari
Sanoat	Ikki yil davomida zarar	Juda yuqori	Muhandis-texnolog, energetik, sifat nazorati, raqamli operatorlar	Zamonaviy laboratoriyalar, dual ta’lim, CAD/CAM, Industry 4.0 markazlari
Qurilish	Barqaror o‘shish	Yuqori	Qurilish muhandisi, smetachi, BIM mutaxassislari	BIM markazlari, loyiha boshqaruvi kurslari
Savdo	Foyda sezilarli oshgan	Yuqori	Savdo menejeri, e-commerce, CRM mutaxassisi	Raqamli savdo va marketing kurslari
Tashish va saqlash	Zarar yuzaga kelgan	Juda yuqori	Logistlar, ombor boshqaruvchilari, supply chain mutaxassislari	TMS/WMS kurslari, logistika kollej modullari
Yashash va ovqatlanish	Foyda pasaygan	O‘rta–yuqori	Servis xodimlari, mehmonxona menejeri, texnologlar	Servis standartlari, bronlash tizimlari treninglari
Axborot va aloqa	Foyda pasaygan	Yuqori	Dasturchi, tarmoq administratori, data tahlilchi	IT-parklar, raqamli ko‘nikmalar markazlari
Sog‘liqni saqlash	Stabil, ammo past o‘shish	O‘rta	Tibbiy administratorlar, IT-med ko‘nikmalar	Tibbiy axborot tizimlari bo‘yicha modullar
Boshqa xizmatlar	Barqaror o‘shish	O‘rta	Servis, konsalting va ta’lim mutaxassislari	Soft-skills, menejment kurslari

1-jadvaldan ko‘rib turganimizdek sektorlar kesimida shakllantirilgan mazkur kadrlar yetishmovchiligi xaritasi Buxoro viloyati iqtisodiyoti uchun malakali ishchi kuchining strategik ahamiyatini yaqqol ko‘rsatadi. Tahlil natijalariga ko‘ra, ayniqsa sanoat, tashish va saqlash hamda axborot-kommunikatsiya sohalarida kadrlar yetishmovchiligi keskin bo‘lib, bu sohalarida zarar ko‘rsatkichlarining ortib borishi malakali muhandislik, texnik, logistika va IT kompetensiyalarining yetarli emasligi bilan bog‘liq. Savdo, qurilish va qishloq xo‘jaligi yo‘nalishlarida foyda o‘shishining yuqori darajada kuzatilishi esa aksincha bozorning ushbu sohalarida raqamli savdo, qayta ishlash texnologiyalari, marketing va loyihalash bo‘yicha malakali mutaxassislarga bo‘lgan talabini keskin oshirmoqda. Ushbu xarita hudud bo‘yicha bilim-infratuzilmani qayta konfiguratsiya qilish zaruriyatini, ayniqsa Industry 4.0, agrotexnologiyalar, logistika boshqaruvi va IT yo‘nalishlarida intensiv o‘quv markazlari tashkil etish zaruriyatini asoslab beradi.

Buxoro viloyatida kichik biznes subyektlarining malakali kadrlarga bo‘lgan bilim-infratuzilma talabi va ehtiyojlarini foyda hamda sof foyda ko‘rsatkichlari bo‘yicha tahlil qilganda, sektorial natijalarning o‘zgarishi kadrlar malakasining bevosita ta‘sirini yaqqol namoyon etadi. Sof foydasi yuqori bo‘lgan qishloq xo‘jaligi, savdo va “boshqa xizmatlar” segmentlarida barqaror daromadning saqlanib qolayotgani ushbu sohalarida malakali agronomlar, qayta ishlash texnologlari, marketing menejerlari, servis xodimlari va logist mutaxassislarining yetarli darajada shakllanayotganini, biroq raqamli ko‘nikmalar bo‘yicha qo‘shimcha o‘quv infratuzilmasiga ehtiyoj borligini ko‘rsatadi. Ayniqsa tashish va saqlash hamda axborot-kommunikatsiya tarmoqlarida iqtisodiy ko‘rsatkichlarning keskin pasayishi mavjud bilim-infratuzilmaning zamonaviy raqamli logistika, kiberxavfsizlik, ma’lumotlar tahlili va avtomatlashtirilgan boshqaruv texnologiyalaridan orqada qolayotganini tasdiqlaydi. Shu sababli, sof foyda past bo‘lgan tarmoqlar uchun yanada chuqurlashtirilgan professional tayyorlov, dual ta’lim, raqamli texnologiya kurslari va ishlab chiqarish bilan integratsiyalashgan ta’lim infratuzilmasini rivojlantirish Buxoro viloyati kichik biznesining barqaror o‘shida hal qiluvchi omilga aylanmoqda (2-jadval).

2-jadval

Buxoro viloyatida kichik biznes subyektlarining foyda va sof foyda ko‘rsatkichlari

Faoliyat turi	Foyda solig‘igacha 2023	Foyda solig‘igacha 2024	Sof foyda 2023	Sof foyda 2024
Qishloq, o‘rmon va baliqchilik	626.3	512.3	355.2	235.2
Sanoat	-42.8	-47.7	-57.3	-58.4
Qurilish	27.6	152.6	14.8	15.7
Savdo	123	338.3	174.9	126.9
Tashish va saqlash	9.4	-106.9	15.7	13.8
Yashash va ovqatlanish	34.0	-0.3	2.7	1.0
Axborot va aloqa	16.4	5.6	-11.5	-21.3
Sog‘liqni saqlash	7.6	-15.3	4.2	3.2
Boshqa xizmatlar	78.2	106.4	60.8	86.8

2023–2024-yillar davomida kichik korxona va mikrofirmalarning foyda va sof foyda dinamikasi iqtisodiy faoliyatlar bo‘yicha keskin farqlanganini ko‘rsatadi. Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligida foyda kamaygan bo‘lsa ham, soha hali ham eng yuqori sof foyda beruvchi yo‘nalish bo‘lib qolmoqda, bu esa agrotexnologiyalar, logistika va mahsulotni qayta ishlash bo‘yicha malakali kadrlar ehtiyojini kuchaytiradi. Sanoat tarmog‘ida ketma-ket ikki yil davomida zarar davom etgani texnologik modernizatsiya, muhandislik kompetensiyalari, ishlab chiqarish boshqaruvi va raqamli texnologiyalar bo‘yicha malaka yetishmovchiligini yaqqol ko‘rsatadi. Savdo sohasida foyda sezilarli oshgan bo‘lib, bu marketing, raqamli savdo, mijozlar bilan ishlash va logistika bo‘yicha kadrlarning talabini yanada kuchaytirmoqda. Tashish va saqlash, yashash va ovqatlanish, axborot va aloqa hamda sog‘liqni saqlash yo‘nalishlarida zarar yoki pasayish kuzatilgani esa kadrlar malakasining yetarli emasligi, xizmat sifati pastligi va innovatsion yondashuvning sustligi bilan bog‘liq.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Navruz-zoda L. Kichik biznesda xususiy va umumiy axborot tizimlari integratsiyasi //Muhandislik va iqtisodiyot. – 2025. – T. 3. – №. 11.
2. Baxtiyorovna N. L. Sun‘iy intellekt texnologiyalaridan kichik biznesda foydalanishning xorijiy tajribalari va O‘zbekistonda qo‘llash imkoniyatlari //Marketing Jurnali. – 2025. – №. 9.
3. Baxtiyorovna N. Z. L. Kichik biznes raqobatbardoshligini oshirishda sun‘iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning xorijiy tajribalarini qo‘llash imkoniyatlari //Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика). – 2025. – №. 12. I. – С. 1288-1296.
4. Xolmurotov F. Ibadullaev E., Navruz-zoda L., Narzullayeva G., Ochilov I., The role of renewable energy and trade openness in sustainable tourism development: Evidence from Uzbekistan //Environmental Economics. – 2025. – T. 16. – №. 3. – С. 127.